

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนและ สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1

ปราชนา ศุภฤกษ์โยธิน พย.ม.¹

เกษร จารุพนผล ศศ.ม.^{1*}

มยุรี กมลบุตร ปร.ด.²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 และสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 90 คน ที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามด้านการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 และแบบประเมินสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ .88 และ .84 ตามลำดับ และค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค เท่ากับ .81 และ .86 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย: พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.43, S.D. = 0.660) และมีสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.47, S.D. = 0.597) และพบว่าการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .553, p < .001$) จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในระดับสูงจะมีสมรรถนะรายวิชาอยู่ในระดับสูงด้วย ดังนั้น อาจารย์จึงควรจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติ โดยเน้นที่การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 เพื่อเพิ่มสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลให้แก่นักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ: การรับรู้ สมรรถนะ วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

² อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

*Corresponding Author: E-mail: kesorn.suv@gmail.com

วันที่รับ (received) 13 ม.ค. 2568 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 2 เม.ย. 2568 วันที่ตอบรับ (accepted) 22 เม.ย. 2568

The Relationship Between the Perceptions of Nursing Students Toward the Clinical Learning-Teaching Process and Competency Outcomes in a Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum 1

Prachya Supharoekyothin M.N.S.¹

Kesorn Jarupoonphol M.A.^{1*}

Mayuree Kamolabutra Ph.D.²

Abstract

This descriptive research was conducted to study the relationship between the perceptions of nursing students toward the clinical learning-teaching process and competency outcomes in a Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum 1 course. The participants of the study were 90 3rd year nursing students from the Faculty of Nursing, Bangkok Thonburi University, who participated in the Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum 1 in the 2nd semester of the 2023 academic year. The research instruments were a perception of nursing students toward the clinical learning-teaching process questionnaire and competency in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum 1 assessment form. The two research tools had content validity values of .88 and .84, respectively, and Cronbach's coefficients of .81 and .86, respectively. The data were analyzed by using frequencies, percentages, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficients.

Results: This study indicated that the sample group had a high level of perception of the clinical learning-teaching process (Mean = 4.43, S.D. = 0.660) and a high level of competency as the outcome of the Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum 1 (Mean = 4.47, S.D. = 0.597). There was a positive relationship perceptions between of the clinical learning-teaching process and competency with statistical significance at $p < .5$ ($r = .553$, $p < .001$). Therefore, to get students prepared for the practice, instructors should design learning-teaching activities focusing on promoting the positive perception of nursing students toward the clinical learning-teaching process to enhance practice competence for nursing students.

Keyword: perception, competency outcome, maternal-newborn and midwifery nursing practicum I

¹ Nurse Instructor, Department of Maternal and Newborn Nursing, Faculty of Nursing, Bangkok Thonburi University

² Nurse Instructor, Department of Pediatric and Adolescent Nursing, Faculty of Nursing, Bangkok Thonburi University

* Corresponding author: E-mail: kesorn.suv@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาวิชาชีพพยาบาลคือการให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านพุทธิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยหรือสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความรู้ความสามารถของผู้เรียน การรับรู้ของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอน ร่วมกับการได้ประสบการณ์จริงจากแหล่งฝึก รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยการรับรู้ของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และกลยุทธ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน กระบวนการนี้จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นหมุนเวียนเข้าไปมา ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีประสบการณ์ใหม่ๆ ก็จะทำให้เกิดการสะท้อนผลมีการทดลองปฏิบัติซ้ำ ๆ ทำให้เกิดเป็นทักษะหรือสมรรถนะที่ต้องการ¹ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคลบ์ และโคลบ์² ที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์จริงและการสะท้อนผลจากประสบการณ์นั้นๆ นำมาวิเคราะห์และเชื่อมโยงกับทฤษฎีแนวคิดต่างๆ แล้วจึงนำไปใช้ในการแก้ปัญหา นำไปสู่การทดลองปฏิบัติจริงเพื่อประเมินผลที่ได้และนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ จากรายงานการวิจัยโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับการใช้หุ่นจำลองผู้ป่วยเสมือนจริงในการจัดการเรียนการสอนสถานการณ์ฉุกเฉินภาวะตกเลือดหลังคลอด ในวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ พบว่าช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น รวมถึงทำให้เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีมในการจัดการกับเหตุการณ์ฉุกเฉิน และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ได้จริง รวมทั้งช่วยส่งเสริมการสะท้อนคิด โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนบทบาท ส่งเสริมให้กล้าทดลองนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์จริง³ เช่นเดียวกับการศึกษาผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบจำลองการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล โดยโปรแกรมดังกล่าวใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ตามประสบการณ์เป็นหลัก ประกอบด้วยสถานการณ์จำลองทางคลินิก 3 ระยะ คือ ระยะก่อนคลอด ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม มีการสะท้อนคิด มีการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม และมีการทดลองเชิงรุก พบว่าหลังจากเข้าร่วมโปรแกรม ผู้เรียนมีคะแนนการประเมินทางคลินิกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ⁴ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงรับรู้ความรู้ แต่สามารถนำไปปรับใช้และแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 1 เป็นสมรรถนะที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลด้านการพยาบาลครอบครัวและผดุงครรภ์ โดยเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางสรีระ จิตสังคม ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน สามารถรับฝากครรภ์ คัดกรองภาวะเสี่ยง ทำคลอดปกติ ให้การพยาบาลมารดาทารกและครอบครัวในระยะหลังคลอด ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และให้บริการวางแผนครอบครัวได้⁵

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้จัดการเรียนการสอน ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 จำนวน 4 หน่วยกิต โดยจัดให้ฝึกปฏิบัติที่แหล่งฝึก จำนวน 5 แห่งในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จากความหลากหลาย และบริบทของแหล่งฝึก รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับอาจมีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการประเมินในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา พบว่า ในวันแรกของการฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 นักศึกษาจะตื่นเต้นกับสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย กลัวอาจารย์ กลัวทำให้เกิดความเสียหายต่อมารดาและทารก และกลัวไม่ยอมให้ดูแลเนื่องจากเคยฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติทางการพยาบาลเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในความสามารถ

ของตนเอง⁶ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ในปีการศึกษาที่ผ่านมาจึงได้ปรับการเรียนการสอนโดยเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เน้นการจำลองสถานการณ์ให้เสมือนจริงทั้งในระยะก่อนคลอด ขณะคลอด และหลังคลอด ร่วมกับการสะท้อนประสบการณ์ผ่านการสะท้อนคิดทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม มีการทำผังความคิดร่วมกับการนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่เป็นจริง เพิ่มสมรรถนะด้านทักษะให้ฝึกฝนผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความชำนาญ และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะที่ต้องการ

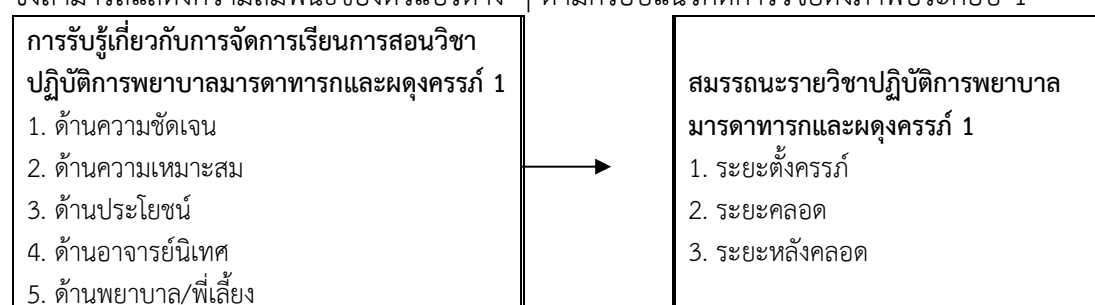
ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลและสมรรถนะวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความมั่นใจในการดูแลมารดาทารกและให้การพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนและสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคลบ์ และโคลบ์² ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้จากการนำประสบการณ์จริง นำไปสู่การทดลองปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในด้านทักษะการปฏิบัติของผู้เรียน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีการออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคลบ์และโคลบ์² โดยการผสมผสานกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง (Experiential learning) พร้อมกับการสะท้อนและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์การดูแลสุขภาพมารดาทารกและการผดุงครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงเลือกศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Experiential learning) พร้อมกับการสะท้อนคิดและประเมินผล โดยวัดการรับรู้การจัดการเรียนการสอนในด้านความชัดเจน ด้านความเหมาะสม ด้านประโยชน์ ด้านอาจารย์นิเทศ และด้านพยาบาล/พี่เลี้ยง กับสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) แบบหาความสัมพันธ์ (Descriptive correlational study) เก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน ถึง กันยายน 2567 โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนและสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 90 คน ที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เอกสารรับรองเลขที่ 30/2567 ซึ่งมีผลถึงวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาอย่างชัดเจนแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้เข้าร่วมมีสิทธิ์เต็มที่ในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ โดยการปฏิเสธการเข้าร่วมจะไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนผลการเรียนหรือสิทธิ์อื่นใด ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเฉพาะบุคคลแต่อย่างใด

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป พัฒนาโดยผู้วิจัย มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ การศึกษาคู่มือการเรียน การสอน การทบทวนความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูเตรียมความพร้อมให้ และการเคยมีประสบการณ์ในการให้บริการ

2. แบบสอบถามด้านการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของโคลบ์และโคลบ์² ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความชัดเจนในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสบการณ์ตรงของผู้เรียน (3 ข้อ) ด้านความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับโอกาสในการเรียนรู้และการสะท้อนผลที่ได้รับ (6 ข้อ) ด้านความมีประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนรับรู้ว่าการเรียนรู้จริง (6 ข้อ) ด้านอาจารย์ผู้นิเทศ และพยาบาลพี่เลี้ยงที่ผู้เรียนรับรู้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (14 ข้อ) รวมจำนวน 29 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด (1 คะแนน) ถึง เหมาะสมมากที่สุด (5 คะแนน) การแปลผล โดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถามทั้งหมด ค่าคะแนนที่ได้ควรรู้อยู่ระหว่าง 1 - 5 คะแนน และแบ่งคะแนนทั้งหมดออกเป็น 5 ช่วง โดยใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ พิสัย/ จำนวนชั้น = (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด) / 5⁷ การแปลผลคะแนนโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับระดับคะแนนของเครื่องมือที่แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 ระดับน้อยมาก คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 ระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 ระดับมากที่สุด

3. แบบประเมินสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 เป็นแบบประเมินตนเองของผู้เรียน โดยแยกเป็นสมรรถนะในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบประเมินสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกในระยะตั้งครรภ์และการผดุงครรภ์ 1 ของเกษร

สุวิทย์ศิริ และ วันดี ไชยทรัพย์⁸ มีจำนวน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะตั้งครรภ์ (6 ข้อ) ระยะคลอด (7 ข้อ) ระยะหลังคลอด (11 ข้อ) รวม 24 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีสมรรถนะในกิจกรรมนั้นน้อยที่สุด (1 คะแนน) ถึงมีสมรรถนะในกิจกรรมนั้นมากที่สุด (5 คะแนน) การแปลผล โดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถามทั้งหมด ค่าคะแนนที่ได้ควรอยู่ระหว่าง 1 - 5 คะแนน และแบ่งคะแนนทั้งหมดออกเป็น 5 ช่วง โดยใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ พิสัย/ จำนวนชั้น = (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด) / 5⁷ การแปลผลคะแนนโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับระดับคะแนนของเครื่องมือที่แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 ระดับน้อยมาก คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 ระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 ระดับมากที่สุด

โดยเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 และแบบประเมินสมรรถนะรายวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้เท่ากับ .88 และ .84 ตามลำดับ ผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .81 และ .86 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อโครงการวิจัยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยฯ คณะผู้วิจัยเข้าชี้แจงรายละเอียดแก่นักศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีตอบแบบสอบถาม และพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และประโยชน์ของการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธหรือถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และให้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ การศึกษาคู่มือการเรียนการสอน การทบทวนความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ครูเตรียมความพร้อมให้ และการเคยมีประสบการณ์ในการให้บริการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลกับสมรรถนะรายวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlations Coefficient)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 92.20) ส่วนใหญ่ศึกษาคู่มือการเรียนการสอนทั้งฉบับก่อนออกฝึกปฏิบัติ (ร้อยละ 57.80) รองลงมาคือศึกษาคู่มือการเรียนการสอนบางส่วนก่อนออกฝึกปฏิบัติ (ร้อยละ 42.20) ทุกคนมีการทบทวนความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ครูเตรียมความพร้อมให้ (ร้อยละ 100.00) และส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการให้บริการ (ร้อยละ 88.90)

ส่วนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1

พบว่า นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษารับรู้ในทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 ในแต่ละด้าน (n = 90)

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน			
ด้านความชัดเจน	4.43	0.629	มาก
ด้านความเหมาะสม	4.38	0.665	มาก
ด้านประโยชน์	4.42	0.633	มาก
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.51	0.627	มาก
ด้านพยาบาลพี่เลี้ยง	4.41	0.750	มาก
ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยรวม	4.43	0.660	มาก

ส่วนที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของ สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1

พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายสมรรถนะ พบว่า มีสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 ในทั้ง 3 ระยะ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 (n = 90)

สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ระยะตั้งครรภ์	4.49	0.554	มาก
ระยะคลอด	4.46	0.638	มาก
ระยะหลังคลอด	4.47	0.600	มาก
สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยรวม	4.47	0.597	มาก

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 กับสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1

พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 กับสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 (n = 90)

สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติ การพยาบาลมารดาทารก และผดุงครรภ์ 1	การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ 1				
	ด้านความ ชัดเจน	ด้านความ เหมาะสม	ด้าน ประโยชน์	ด้านอาจารย์ผู้ นิเทศ	ด้านพยาบาลที่ เลี้ยง
ระยะตั้งครรภ์	.584***	.537***	.553***	.500***	.307**
ระยะคลอด	.427***	.421***	.513***	.400***	.193
ระยะหลังคลอด	.458***	.471***	.522***	.528***	.298**
สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติ การพยาบาลโดยรวม			.553***		

** $P < .01$, *** $P < .001$

การอภิปรายผล

ด้านการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในด้านความชัดเจน ด้านความเหมาะสม ด้านประโยชน์ ด้านอาจารย์ผู้นิเทศ และด้านพยาบาลที่เลี้ยง อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อธิบายในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับด้านความชัดเจนของการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า ผู้เรียนรับรู้ว่าการจัดการเรียนการสอนมีความชัดเจนในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสบการณ์ตรงของผู้เรียน เนื่องจากอาจารย์ผู้ประสานงานวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 มีการปฐมนิเทศก่อนมีการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาทราบรายละเอียดวิชา เช่น ลักษณะวิชา วัตถุประสงค์ สมรรถนะรายวิชาและรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งข้อปฏิบัติต่าง ๆ การประเมินผล และเกณฑ์การประเมิน โดยวันที่มีการปฐมนิเทศ มีการแจกคู่มือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในคู่มือมีข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวและเน้นด้านความชัดเจนในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสบการณ์ตรงของนักศึกษาโดยมีการจำลองสถานการณ์ ร่วมกับใช้ผู้ป่วยจำลอง ทำให้นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านความชัดเจน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับอาโมด และโบรเซียวิช³ ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับการใช้หุ่นจำลองผู้ป่วยเสมือนจริงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น

การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับด้านความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับมากเช่นกัน อธิบายได้ว่า ผู้เรียนรับรู้ว่ามีความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับโอกาสในการเรียนรู้และการสะท้อนผลที่ได้รับ โดยอาจารย์ผู้ประสานงานวิชาได้วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมรรถนะรายวิชา โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงร่วมกับการสะท้อนผลจากประสบการณ์นั้นๆ จากการจำลองสถานการณ์ ร่วมกับการใช้ผู้ป่วยจำลอง และมีการสนทนารายบุคคลและรายกลุ่ม มีการสะท้อนคิด ปรับปรุงทักษะ และกระตุ้นให้เกิดการคิดเชื่อมโยงกับทฤษฎีและคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงในแหล่งฝึก สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคลบ์ และโคลบ์² นอกจากนี้ยังมีการคัดเลือกแหล่งฝึกที่เอื้ออำนวยในการฝึกปฏิบัติ เช่น มีปริมาณของผู้ป่วยเพียงพอ ทำให้นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับมากเช่นกัน อธิบายได้ว่า ผู้เรียนรับรู้ว่าการจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์จากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จริง เนื่องจาก มีการจัดสถานการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง โดยสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับสถานการณ์จริงได้ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกแทนการท่องจำ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการประเมินสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติทางคลินิกในบริบทของการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และรับรู้ว่ามีสิ่งที่ได้ทั้งหมดสามารถนำไปใช้ได้ในการปฏิบัติจริง เมื่อจบการศึกษาแล้ว ทำให้นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของอาโมด และ ไบรเซียวิช³ ที่พบว่าการใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับการใช้หุ่นจำลองผู้ป่วยเสมือนจริงในการจัดการเรียนการสอนสถานการณ์ฉุกเฉินภาวะตกเลือดหลังคลอด สามารถส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์การจัดการภาวะตกเลือดหลังคลอดได้

การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับด้านอาจารย์ผู้นิเทศ และพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้เรียนรับรู้ว่ายามีผู้นิเทศ และพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยมีความเอื้ออาทร การเป็นแบบอย่างที่ดี การจัดประสบการณ์เทคนิคการสอนที่ทำให้เข้าใจง่าย รวมทั้งการเชื่อมโยงทฤษฎีความรู้สู่การปฏิบัติ มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้นักศึกษา ซึ่งอาจารย์ที่สอนหรือพยาบาลพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเอื้ออาทรต่อนักศึกษา มีความห่วงใยคอยติดตามดูแลเอาใจใส่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้หรือความเป็นอยู่ ความเอื้ออาทรเป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งสอนได้ยาก แต่นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้เมื่อนักศึกษาได้รับการเอื้ออาทรจากผู้อื่น ทำให้เกิดจิตสำนึกในการให้ความเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น ประกอบกับอาจารย์มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงร่วมกับการสะท้อนผลจากประสบการณ์นั้นๆ และมีการกระตุ้นให้เกิดการคิดเชื่อมโยงกับทฤษฎีร่วมกับกระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงในแหล่งฝึก รวมทั้งมีการประเมินผลที่ได้เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับมารดาและทารกในสถานการณ์ใหม่ๆ เป็นระยะๆ สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณวิดี นิยมสกุล⁹ ที่พบว่า การให้กำลังใจตนเองและการได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์นิเทศส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีความสุขและประทับใจ นำไปสู่การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับด้านอาจารย์ผู้นิเทศ และพยาบาลพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมาก

ด้านสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 พบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในทั้ง 3 ด้าน คือ ในด้านระยะตั้งครรภ์ ในด้านระยะคลอด และในด้านระยะหลังคลอด อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อธิบายในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในระยะตั้งครรภ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะฯ ได้ออกแบบการเรียนการสอนให้มีการกระจายการฝึกไปในหลายๆ แหล่งฝึก ประกอบกับแหล่งฝึกเป็นโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิ ซึ่งมีหญิงตั้งครรภ์ที่มีปัญหาสุขภาพระหว่างตั้งครรภ์และภาวะแทรกซ้อนน้อยทำให้ปริมาณหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดปกติมีจำนวนเพียงพอสำหรับการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในแต่ละแหล่งฝึก จึงทำให้ได้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการดูแลมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคลบ² เกี่ยวกับการจัดให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ฝึกบ่อย ๆ ทั้งในรูปแบบสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง มีประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาในหลายมิติ โดยการฝึกซ้ำจะช่วยให้ผู้เรียนได้ สะท้อนผลวิเคราะห์ และทดลองใช้ใหม่อย่างต่อเนื่องในแต่ละรอบของสถานการณ์ ซึ่งเป็นหัวใจ

สำคัญของการเรียนรู้ตามแนวคิดของโคลบ์ และสอดคล้องกับ พูลทรัพย์ ลากเจียม¹⁰ ที่พบว่า การเตรียมความพร้อม ที่ประกอบด้วยการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ การบอกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการทบทวนความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ กระตุ้นการตอบสนองให้ข้อมูลย้อนกลับ ร่วมกับการฝึกปฏิบัติ โดยไขหนูเสมือนจริง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการพยาบาลในระยะตั้งครรรค์เพิ่มขึ้น

สมรรถนะวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในระยะคลอด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลในระยะคลอด อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก นักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินสมรรถนะ การปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินสภาพมารดาและทารกในการรับผู้คลอดใหม่ การเตรียมร่างกายและจิตใจและการส่งเสริมสัมพันธภาพมารดาและทารก การวินิจฉัยความก้าวหน้าของการคลอดในระยะเจ็บครรภ์ การเฝ้าระวังความผิดปกติของทารกในระยะเจ็บครรภ์ การช่วยเหลือการคลอดปกติอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นการปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่ซับซ้อน นักศึกษาจึงมีโอกาสฝึกปฏิบัติและได้ประสบการณ์มาก เช่นเดียวกับการตัดช่องนมแม่ฝึบ นักศึกษามีการรับรู้ต่อสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลในระดับมาก เนื่องจากถึงแม้การตัดและช่องนมแม่ฝึบจัดเป็นเหตุการณ์ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ผู้ทำจะต้องมีความรู้และทักษะมากพอสมควร แต่เนื่องจากการจัดประสบการณ์ครั้งนี้จัดให้มีอาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยงช่วยดูแลอย่างใกล้ชิด จึงทำให้สมรรถนะด้านนี้อยู่ในระดับมากเช่นกัน พูลทรัพย์ ลากเจียม¹⁰ ที่พบว่า การเตรียมความพร้อม ที่ประกอบด้วยการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ การบอกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการทบทวนความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ กระตุ้นการตอบสนอง ให้ข้อมูลย้อนกลับ ร่วมกับการฝึกปฏิบัติโดยไขหนูเสมือนจริง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการพยาบาลในระยะคลอดเพิ่มขึ้น

สมรรถนะวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในระยะหลังคลอดพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลในระยะหลังคลอดอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีหญิงหลังคลอดปริมาณมากเพียงพอเช่นกัน ประกอบกับอาจารย์มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงร่วมกับการสะท้อนผลจากประสบการณ์นั้นๆ และมีการกระตุ้นให้เกิดการคิดเชื่อมโยงกับทฤษฎีร่วมกับกระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงในแหล่งฝึก รวมทั้งมีการประเมินผลที่ได้เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับมารดาและทารกได้ดี จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะด้านนี้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ โคลบ์และโคลบ์² ที่กล่าวว่า การที่บุคคลได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติสิ่งใดซ้ำ ๆ จะช่วยทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติ ประกอบกับการฝึกปฏิบัติระยะหลังคลอดทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์โดยตรง และลักษณะงานของตึกหลังคลอดคล้ายกับหอผู้ป่วยที่นักศึกษาเคยขึ้นฝึก ร่วมกับการมีกิจกรรมพยาบาลเพิ่มเติมทางด้านการดูแลมารดาทารก ร่วมกับการทำงานเป็นทีมและนักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยงช่วยดูแลอย่างใกล้ชิดซึ่งการสอนแบบการสอนแนะ (Coaching) ช่วยให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น¹¹ ดังนั้น จึงพบว่า นักศึกษามีการรับรู้ว่ามีสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกในระยะหลังคลอดอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน กับสมรรถนะวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 พบว่า การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาตาม พบว่า การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านความชัดเจน ด้านความเหมาะสม ด้านประโยชน์ ด้านอาจารย์ผู้นิเทศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล และคณะ¹² ที่พบว่า การรับรู้ในความพร้อมของการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการทำงานเป็นกลุ่มในวิชาการพยาบาลมารดา-ทารกและ

การผดุงครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และผดุงครรภ์ 1 ในครั้งนี้ ผู้สอนมีกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการทำงานเป็นกลุ่มเช่นกัน และสอดคล้องกับพุทธรักษ์ ลาภเจียม¹⁰ ที่ศึกษาถึงความพร้อมด้านความรู้และทักษะ การปฏิบัติการพยาบาลหลังได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึก พบว่า ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการวิจัยที่ศึกษาถึงผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบจำลองการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ต่อการตัดสินใจทางคลินิกในวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 โดยโปรแกรม ประกอบด้วย สถานการณ์จำลองทางคลินิก 3 สถานการณ์ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนคลอด ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ซึ่งใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ตามประสบการณ์ของโคลบ์เป็นหลัก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม มีการสังเกตเชิงสะท้อน มีการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม และมีการทดลองเชิงรุก และประเมินทางคลินิกโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า หลังจากเข้าร่วมโปรแกรม ผู้เรียนมีคะแนนการประเมินทางคลินิกสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ⁴

ส่วนการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในด้านพยาบาลที่เลี้ยง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในด้านการดูแลระยะคลอด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า พยาบาลที่เลี้ยงบางรายมีการงานประจำมาก และไม่เข้าใจจุดประสงค์ในการฝึกงานของนักศึกษาที่เพียงพอ ถึงแม้อาจารย์ที่เลี้ยงจะเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรพยาบาลที่เลี้ยงมาแล้ว และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 8-20 ปี ซึ่งทำให้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ประกอบกับการมีพฤติกรรมเอื้ออาทรต่อนักศึกษา และความห่วงใยนักศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งถือเป็นศิลปะและบุคลิกภาพของครูที่เลี้ยงบางราย โดยพบว่ามีคะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับหัวข้ออื่น ๆ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างมีการฝึกฝนและเตรียมความพร้อมจากมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการประเมินสภาพมารดาและทารกในการรับผู้คลอดใหม่ การเตรียมร่างกายและจิตใจมารดาเพื่อการคลอด การวินิจฉัยความก้าวหน้าของการคลอดในระยะเจ็บครรภ์ การเฝ้าระวังความผิดปกติของทารกในระยะเจ็บครรภ์ การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพมารดาและทารกในระยะแรกคลอดทันที เนื่องจากผู้รับผิดชอบรายวิชามีการติดตามปัญหาการฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาของนักศึกษาเป็นระยะรวมทั้งการช่วยเหลือการคลอดปกติอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีโอกาสฝึกปฏิบัติ ให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสมุดประสบการณ์ สามารถเก็บเสริมและเพิ่มเติมประสบการณ์ได้ จากห้องปฏิบัติการพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะ วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 โดยหากผู้เรียนรับรู้ถึงการจัดการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ ดังนั้น สถาบันจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติ โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงร่วมกับการสะท้อนผลจากประสบการณ์นั้น ๆ เชื่อมโยงกับทฤษฎีแนวคิด เน้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาทดลองปฏิบัติจริงร่วมกับการประเมินผลที่ได้และนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ร่วมกับส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานที่ฝึกปฏิบัติที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในด้านพยาบาลที่เลี้ยง ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในด้านการดูแลและเยลคลอด ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาพัฒนาโปรแกรม โดยเน้นที่การเตรียมความพร้อมด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ร่วมกับความพร้อมด้านความรู้ ทักษะ ในห้องคลอด การเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นการเสริมพลังอำนาจและความมั่นใจ ในการปฏิบัติการพยาบาลให้แก่ นักศึกษาพยาบาล และเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ชญาภรณ์ เอกธรรมสุทธิ, เกษร สุวิหะศิริ. การสร้างความรู้ผ่านทักษะการคิดแก้ปัญหา. วารสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ 2560;33:177-83.
2. Kolb AY, Kolb DA. Experiential learning theory as a guide for experiential educators in higher education. *Experiential Learning & Teaching in Higher Education* 2017;1:7-44.
3. Amod HB, Brysiewicz P. Promoting experiential learning through the use of high-fidelity human patient simulators in midwifery: A qualitative study. *Curationis* 2019;42:e1-e7. doi: 10.4102/curationis.v42i1.1882.
4. Uppor W, Klunklin A, Viseskul N, Skulphan S. Effects of experiential learning simulation-based learning program on clinical judgment among obstetric nursing students. *Clin Simul Nurs* 2024;92:101553.
5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. มคอ. 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี; 2560.
6. คณะอาจารย์ภาควิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์. รายงานการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1. สาขาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี; 2565.
7. บุญใจ ศรีสถิตย่นรากูร. ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์ มีเดีย, 2553.
8. เกษร สุวิหะศิริ, วันดี ไชยทรัพย์. การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนกับ สมรรถนะวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์. กรุงเทพฯ: มปท; 2551.
9. วรณวดี เนียมสกุล. ประสพการณ์การทำคลอดครั้งแรกของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ 2560;9:1-17.
10. พูลทรัพย์ ลาภเจียม. ผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อความรู้และทักษะการ ปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่. ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ 2562;9:42-54.
11. นงเยาว์ สมพิทยานุรักษ์, ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, รจนา คลี่ฉายา. การพัฒนารูปแบบการสอนแนะเพื่อ พัฒนาสมรรถนะครูพยาบาล วารสารพยาบาลตำรวจ 2559;8:160-9.

12. ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล, ปราณี ป้องเรือ, ทัดทรวง บุญญหลังค์. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในความพร้อมของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพร้อมในการทำงานเป็นกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการพยาบาล 2562;25:196-207.